

Sygn. akt II UK 88/08

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 listopada 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Roman Kuczyński

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec

w sprawie z wniosku E. Z.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
o emeryturę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 13 listopada 2008 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego [...] z dnia 18 października 2007 r.,

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 18 października 2007 r., Sąd Apelacyjny oddalił apelację wnioskodawcy E. Z. od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w L. z dnia 26 października 2006 r. w sprawie przeciwko Zakładowi

Ubezpieczeń Społecznych o wcześniejszą emeryturę, dzielając ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd pierwszej instancji i ich prawną ocenę, według której wnioskodawca nie wypełnił przesłanek określonych w art. 32 w związku z art. 46 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.) oraz § 7 i 8 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) dla przyznania dochodzonego świadczenia.

W świetle ustaleń faktycznych, wnioskodawca w dniu 21 kwietnia 2006 r. (a więc po ukończeniu 55 lat - urodził się 4 kwietnia 1951 r.), złożył w organie rentowym wniosek o przyznanie wcześniejszej emerytury, wykazując ogólny staż ubezpieczeniowy w wymiarze 29 lat 4 miesiące i 29 dni okresów składkowych oraz 10 miesięcy i 7 dni okresów nieskładkowych. Przedstawił świadectwo pracy z KGHM Polska Miedź S.A. potwierdzające wykonywanie pracy transporterowego (operator ciągu transportu wsadu) wymienionej w wykazie B dział IV, w okresie od 18 września 1971 r. do 13 listopada 1971 r., oraz świadectwa potwierdzające wykonywanie pracy murarza pieców przemysłowych ujętej w wykazie A dział XIV poz. 10 załącznika do rozporządzenia - z B.-R. w okresach od 3 marca 1976 r. do 5 listopada 1984 r. oraz od 1 lipca 1985 r. do 31 maja 1989 r., a także z PPU U. od 1 czerwca 1989 r. do 31 marca 1991 r. Organ rentowy wyliczył łączny (z wykazu A i B) okres pracy w warunkach szczególnych 14 lat i 7 miesięcy. Wnioskodawca od 18 sierpnia 2004 r. i nadal pracuje w spółce R. w G. na stanowisku murarza pieców przemysłowych.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, ustalony w sprawie stan faktyczny, poddany ocenie przez Sąd pierwszej instancji, nie dawał podstaw do przyznania prawa do wcześniejszej emerytury. Sąd drugiej instancji, nie kwestionując ustaleń co do okresów zatrudnienia wnioskodawcy w szczególnych warunkach, zauważył, że obydwa okresy pracy (wskazane w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze) nie mogą być zliczone, ponieważ

odnośnie do każdego z nich przepisy wymienionego rozporządzenia stosują odmienne kryteria nabycia uprawnień do emerytury.

Powyższy wyrok zaskarżył skargą kasacyjną pełnomocnik wnioskodawcy i zarzucając naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 32 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz § 2, 7 i 8 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze oraz naruszenie przepisów postępowania - art. 233 § 1 w związku z art. 328 § 2 k.p.c., wniósł o jego uchylenie w całości jak i uchylenie poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego w L. i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie ma usprawiedliwionych podstaw i stąd podlega oddaleniu.

Stosownie do art. 398¹³ § 1 i 2 k.p.c., Sąd Najwyższy rozpoznaje sprawę w granicach skargi kasacyjnej (jej podstaw) i jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, jeżeli skarga nie zawiera zarzutu naruszenia przepisów postępowania, bądź jeśli okażą się on bezzasadny.

Przedstawionych w skardze zarzutów naruszenia przepisów postępowania nie można uznać za zasadne. Na wstępie i w związku z zarzutami skargi odnoszącymi się do naruszenia przepisów postępowania, trzeba przypomnieć, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, jest sądem prawa, a nie sądem faktu, w związku z tym podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c.). W wyroku z dnia 26 kwietnia 2006 r., V CSK 11/2006 (niepublikowany), Sąd Najwyższy wskazał, że powołany wyżej przepis wprawdzie nie wskazuje *expressis verbis* konkretnych przepisów, których naruszenie, w związku z ustalaniem faktów i przeprowadzaniem oceny dowodów, nie może być przedmiotem zarzutów wypełniających drugą podstawę kasacyjną, nie ulega jednak wątpliwości, że obejmuje on art. 233 k.p.c., który określa kryteria oceny wiarygodności i mocy dowodów. Podzielając ten pogląd, można więc tylko ogólnie zauważyć, że Sąd Apelacyjny, nie kwestionując ustaleń faktycznych

dokonanych przez Sąd pierwszej instancji nie naruszył przepisów postępowania, a tym bardziej nie można mówić o takim naruszeniu tych przepisów, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Także powołane w zarzutach skargi – naruszenie art. 328 § 2 k.p.c., określającego wymogi, jakim powinno odpowiadać uzasadnienie wyroku, nie jest zasadne. Pomijając nawet, że w rozpoznawanej sprawie, uzasadnienie tego zarzutu sprowadza się do zakwestionowania ustaleń faktycznych, będących podstawą rozstrzygnięcia, trzeba przypomnieć, że zarzut naruszenia tego przepisu może stanowić usprawiedliwioną podstawę skargi kasacyjnej tylko wtedy, gdy uzasadnienie zaskarżonego wyroku nie posiada wszystkich koniecznych elementów bądź zawiera tak oczywiste braki, które uniemożliwiają kontrolę kasacyjną (por. wyrok SN z dnia 27 marca 2008 r., II CSK 315/07 - LEX nr 390105).

W tych warunkach, jako wiążące Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym, jest ustalenie, że wnioskodawca, nie wykazując dziesięcioletniego okresu pracy wymienionej w wykazie B załącznika do rozporządzenia (wykazał jedynie niespełna dwa miesiące), nie spełnił przesłanek warunkujących nabycie prawa do emerytury w niższym wieku. Wiążące jest również ustalenie, że wnioskodawca wykazał ponad piętnastoletni okres pracy w charakterze murarza pieców przemysłowych określonego w wykazie A załącznika do rozporządzenia, nie spełnił jednak warunku osiągnięcia wieku (60 lat), co skutkuje brakiem spełnienia warunków do uzyskania prawa do dochodzonego świadczenia.

Przepis art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych stanowi, że ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r., zatrudnionym w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1, czyli w wieku niższym niż 65 lat dla mężczyzn. Dla celów ustalenia uprawnień, o których mowa, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne i innych. Wykazy stanowisk, w których praca była wykonywana w warunkach szczególnych zawarto w rozporządzeniu Rady Ministrów z

dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

W uchwale z dnia 13 lutego 2002 r. III ZP 30/01 (OSNP 2002/10/243), Sąd Najwyższy stwierdził, że: „(...) pracami wykonywanymi w szczególnych warunkach są - bez względu na status własnościowy pracodawcy - prace wymienione w § 4-8a rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze”, nie budzi zatem wątpliwości, że wiek emerytalny, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w art. 32 ust. 2 i 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS ustala się na podstawie przepisów rozporządzenia. Należy też zwrócić uwagę, że Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu wyroku z dnia 14 czerwca 2004 r. P 17/03 (OTK-A 2004/6/57) stwierdził, że: „Zachowały (...) moc przepisy § 4-8a określające wiek emerytalny i okres wykonywania pracy w szczególnych warunkach pracowników wykonujących prace wyszczególnione w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia, przepisy § 9-15 określające wiek emerytalny i warunki przechodzenia na emeryturę osób zatrudnionych w szczególnym charakterze, a ponadto przepis § 3 określający ogólny wymagany okres zatrudnienia oraz przepis § 2 ust. 1 stanowiący, że okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.” Nie budzi więc wątpliwości, że mający zastosowanie w niniejszej sprawie przepis § 7 rozporządzenia należy do przepisów dotychczasowych w rozumieniu art. 32 ust. 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, który zachował – według wykładni TK – moc obowiązującą.

Wymieniony w skardze kasacyjnej § 8 tego rozporządzenia, stanowi, że pracownik, który wykonywał pracę w szczególnych warunkach, wymienioną w dziale IV wykazu B, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny, wynoszący 50 lat dla kobiet i 55 lat dla mężczyzn i ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 10 lat wykonywał prace wymienione w dziale IV wykazu B. Jest więc oczywiste, że wnioskodawca nie

spełnił warunków wymaganych omawianym przepisem, ponieważ prace wymienione w dziale IV wykazu B wykonywał przez 1 miesiąc i 26 dni. Z kolei dla nabycia prawa do emerytury z tytułu 15 lat pracy w warunkach wymienionych w wykazie A, wymagany jest dla mężczyzny wiek 60 lat, którego wnioskodawca jeszcze nie osiągnął (§ 4 rozporządzenia).

Przepisy § 7 i 8 rozporządzenia, nie przewidują możliwości zaliczenia do okresów wykonywania prac w szczególnych warunkach wymienionych w dziale IV wykazu B innych okresów pracy wykonywanej w szczególnych warunkach, a zaliczenie innego zatrudnienia jest możliwe, jeżeli okres pracy w warunkach wymienionych w tym dziale wynosił bądź co najmniej 10 lat (§ 8 pkt 2) bądź co najmniej 20 lat (§ 8a pkt 2). Taka możliwość przewidziana jest wprawdzie w przepisie § 4 ust. 3 rozporządzenia, jednakże przepis ten, obok 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach wymienionych w wykazie A (lub łącznie z okresami pracy i służby wymienionych w § 5-10 rozporządzenia) przewiduje dla mężczyzny wiek emerytalny 60 lat, którego to warunku wnioskodawca nie spełnił.

W tym miejscu i w związku z zarzutem skargi, że Sąd nie uwzględnił wykazu prac uprawniających do emerytury w niższym wieku wymienionych w załączniku nr 2 do zarządzenia Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z dnia 30 marca 1985 r., zmienionego zarządzeniem nr 28 Ministra Przemysłu z dnia 8 grudnia 1988 r., oraz stanowiska Huty Miedzi „G.” i Huty Miedzi „L.”, określających że do prac wykonywanych bezpośrednio przy produkcji miedzi, zalicza się prace murarza pieców i urządzeń przemysłowych, uprawniających do emerytury po ukończeniu 55 lat, należy wskazać, że zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 20 października 2005 r., I UK 41/05 (OSNP 2006/19-20/306), wykonywanie pracy na stanowisku określonym w zarządzeniu resortowym, której nie wymieniono w wykazach A i B, stanowiących załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, nie uprawnia do uzyskania emerytury na podstawie art. 32 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Należy pamiętać, że tzw. wcześniejsza emerytura jest dla powszechnego systemu świadczeń emerytalnych „instytucją” wyjątkową, określającą szczególne uprawnienia. Zawarcie przez ustawodawcę w zamkniętym katalogu wykazu pracowników zatrudnionych w szczególnym charakterze wyłącza możliwość jego rozszerzania w procesie stosowania prawa. Możliwość odstępstwa od zasady powszechnej - zwłaszcza ze względu na przesłankę szczególnego charakteru zatrudnienia - pozostaje atrybutem władzy ustawodawczej, a nie sądowniczej (por. wyrok z dnia 22 lutego 2007 r., I UK 258/06 M.P.Pr. 2007/6/316).

Skład orzekający podziela także stanowisko Sądu Najwyższego, wyrażone w wyroku z dnia 8 lutego 2002 r., II UKN 53/01 (OSNP nr 23, poz. 576), według którego „przy ustalaniu prawa do wcześniejszej emerytury, nie jest możliwe zliczenie okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymienionych odrębnie w wykazie A i w wykazie B, stanowiących załączniki do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze”.

Z tych wszystkich względów, podzielając stanowisko zawarte w zaskarżonym wyroku, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c., orzekł jak w sentencji.